

Energiatõhusus Eestis

Energiatõhususe arengutendentsid

Mai 2011

Üldine olukord

Perioodil 1996–2009 kasvas energiatõhusus (energiakasutuse efektiivsus) oluliselt. Seda näitab kõiki sektoreid hõlmava üldise energiaefektiivsuse indeksi ODEX vähenemine 37% võrra (keskmiselt –3.5% aastas). Alates 2000. aastast on energiatõhususe kasv aeglustunud ja 2005. aastast puudub kasv täielikult.

Tööstus

Töötlev tööstus on andnud üldisesse energiatõhususe kasvu suurima panuse – aastatel 1996–2009 on tööstuse energiaefektiivsuse indeks vähenenud 72% (–9.4% aastas). Perioodil 2000–2009 tõhususe tõus aeglustus, kuid jäi siiski küllaltki kiireks olles 6.8% aastas. Eesti on väike riik ja seetõttu on mitmes tööstusharus ainult mõned üksikud ettevõtted. Tulenevalt sellest ei saa mitme haru kohta andmeid avaldada ega täpsemaid analüüse teha. Üldine analüüs näitab, et tõhususe kasvu põhjuseks on osaliselt muutused tööstuse struktuuris, peamiselt kuni aastani 2000. Eriti kiired on positiivsed muutused olnud keemiatööstuses, seda põhiliselt põlevkivi töötlemise ümberkorralduste tõttu. Teistest harudest on tõhususe tõusu andnud olulise panuse masinaehitus ja toiduainetetööstus.

Kodutarbijad

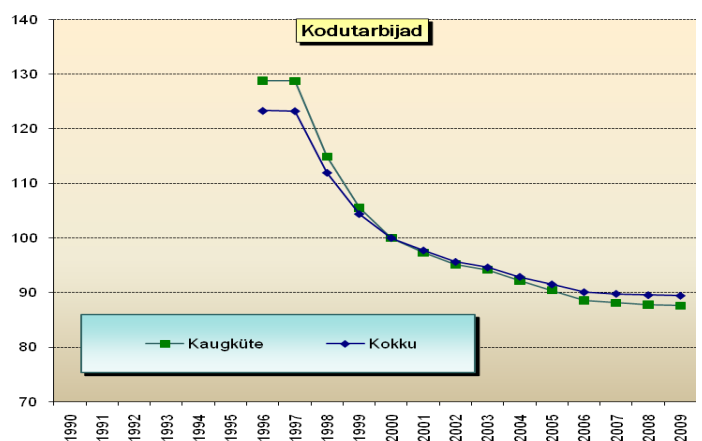
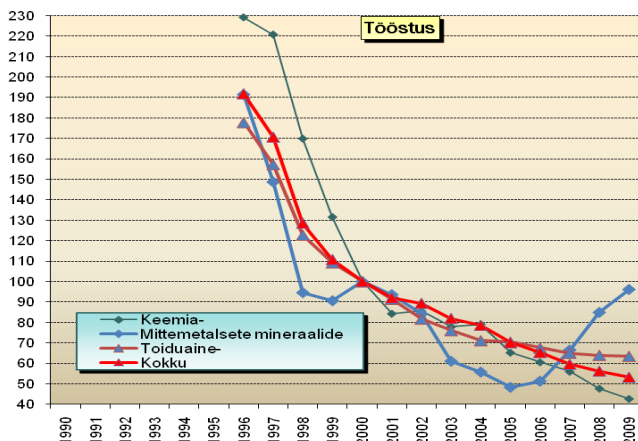
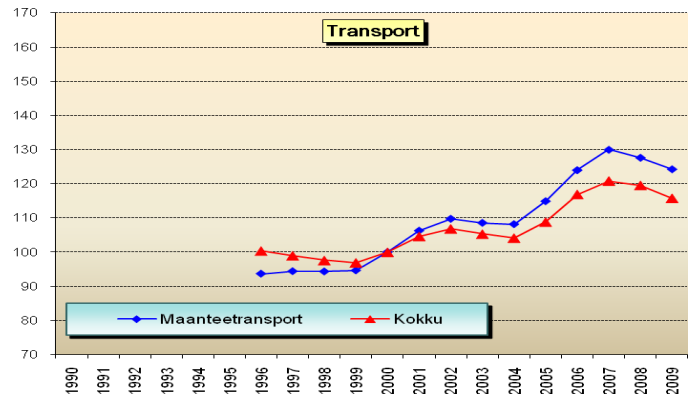
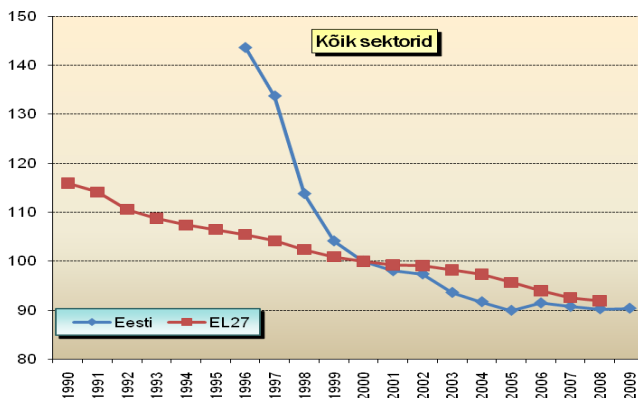
ODEX indeksi muutumine näitab, et aastatel 1996–2009 kasvas kodutarbijate energiakasutuse tõhusus 27% võrra. Kuna kodutarbimise kohta on statistika väga tagasihoidlik, siis efektiivsuse analüüsi saab teha peamiselt üksikute uuringute ja eksperthinnangute alusel. Tõhususe kasvu (keskmiselt 2.4% aastas) on suurel määral mõjutanud elamute renoveerimine – välisseinte soojustamine, akende vahetamine jms. Soojuse tarbimist oluliselt mõjutanud teguriks on olnud ka arvestite (s.h sooja vee arvestid korterites) kasutuselevõtt, mis andis stiimuli säästumeetmete kasutamiseks.

Uutes elamutes on soojuse eritarve väiksem tulenevalt rangemate ehitusnormide kehtestamisest. Kogutarbimist mõjutab aga ka vastupidine tendents – uued elamud ja korterid on suuremad ning muutused elustandardis nõuavad rohkem energiat.

Transport

Ajavahemikus 1996 kuni 2007 iseloomustab kogu transpordi energiaefektiivsust langev trend, mille peamiseks põhjustajaks on olnud maanteetransport. Statistiliste andmete vähesuse tõttu on raske hinnata efektiivsuse languse põhjuseid. Alates 2008. aastast näitab ODEX indeks transpordi energiatõhususe paranemist.

Energiatõhususe indeksid (baasaasta 2000 = 100)*

* Kõik näitajad on arvatatud kolme aasta libiseva keskmisena
Allikas: ODYSSEE
Lisainfo: <http://www.odyssee-indicators.org/>

Energiatõhususe poliitika ja meetmed

Institutsioonid ja arengukavad

Eestis ei ole riikliku energiaametit ega ühtki sarnaste funktsioonidega institutsiooni. Valitsusasutusena vastutab energeetika arengu eest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), kus selle valdkonnaga tegeleb energeetikaosakond. Energiasäästu meetmete elluviimisel on oluline osa Sihtasutusel KredEx.

Energiaspektori arengu aspektist tähtsaim strateegiline dokument on **Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020**, mille Riigikogu kinnitas juunis 2009. Elektrisectori arengueesmärgid on seatud **Elektrimajanduse arengukavaga aastani 2018**. Üldise energiatõhususe tõstmise sihid on esitatud Valitsuse poolt kinnitatud **Energiasäästu sihtprogrammiga aastateks 2007–2013**.

Tööstus

Eestis ei ole riikliku tasandi programme ega kavasad, mis oleks otseselt suunatud energiaefektiivsuse tõstmisele tööstuses, kuid enamik keskkonnavalaseid meetmeid toob reeglina kaasa ka energiatõhususe kasvu. Seetõttu mõjutavad nii **Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2003–2012** kui ka osalemine **EL kasvuhoonegaasidega kauplemise süsteemis** energiakasutuse efektiivsust suurenemise suunas.

Kodutarbijad ja teenindussektor

Eluasemevaldkonna arengukava 2008–2013 eesmärkide saavutamist koordineerib MKM koos sihtasutusega KredEx ja kohalike omavalitsustega. 2003. aastal hakati riiklikult toetama enne 1990. a ehitatud kortermajade renoveerimist. Toetusega kaetakse 10% tööde maksumusest. Taotlemaks renoveerimistoetust tuleb eelnevalt teostada hoone tehniline ülevaatus, mille üheks osaks on ka energiaaudit. Ülevaatus ja auditi läbiviimiseks oli võimalik taotleda toetust 50% ulatuses kuludest. Detsembris 2008 anti välja Valitsuse määrus, millega kehtestati uued rangemad nõuded hoonete energiatõhususele. Tallinna Tehnikaülikooli viib läbi energiaaudiitorite koolitamist. Hoonete energiatõhususe märgiseid hakati väljastama jaanuaris 2009. a. Eesti osaleb Kyoto protokollil alusel toimivas heitmekvoodi kauplemissüsteemis. Eestil on lubatud heitkoguste ülejääk (85 miljonit AAUd), mille müügist saadavat tulu tohib kasutada üksnes kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele suunatud projektide ja toetusmeetmete rahastamiseks, mida tehakse rohelise investeerimiskeemi kaudu. Müüki alustati 2010. a lõpul. Suur osa tulust suunatakse hoonete renoveerimiseks avalikus ja elumusektoris.

Transport

Otseselt transpordi energiaefektiivsuse tõstmisele suunatud riiklikke programme Eestis ei ole. Kaudset mõju avaldavad meetmed, mis sisalduvad Riigikogu poolt kinnitatud **Transpordi arengukavas 2007–2013**. Arengukavas on püstitatud eesmärk pöörata rohkem tähelepanu transpordi keskkonnamõjudele. Ühistranspordi osatähtsuse suurendamises nähakse peamist võimalust selle eesmärgi poole liikumisel. Kyoto protokollil alusel toimuvast heitmekvoodi ülejääkide müügist saadavat tulu kasutatakse elektritranspordi (autod ja trammid koos vastava taristuga) arendamiseks.

Energia hinnad ja maksud

Peaaegu kõigi kütuste aktsiisimäärad on vähemalt EL poolt kehtestatud miinimumtasemel, ainult põlevkivi on osaliselt aktsiisiga maksustamata. Mõnel juhul (kerge kütteõli ja elekter) ületavad aktsiisimäärad EL miinimumtasest mitmekordselt. Kütuseid põletavad saasteluba omavad ettevõtted peavad maksma saastetasu. Välisõhu saastamise korral tuleb maksta saastetasu 8 saasteaine eest, s.h ka süsinikdioksiidi eest (alates 2000. aastast). Tasude järk-järgult tõusvad määrad on kinnitatud keskkonnatasude seaduses kuni aastani 2015.

Energiakasutust tõhustavaid meetmeid

Sektor	Meede	Alates	CO ₂ sääst
Kõik	Energiasäästu sihtprogramm 2007–2013	2007	
Kõik	Energiasäästu sihtprogrammi rakendusplan 2007–2009	2007	
Kõik	Kohalike omavalitsuste energiamajanduse arengukavad	1995	
Kõik	Energiaaudiitorite koolituskursused	2008	
Kõik	Soojusvarustuse planeerimine omavalitsustes (kaugküttepiirkonnad)	2003	
Kõik	Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise riiklik programm	2004	-20%
Elamud	Toetus elamute energiaauditite teostamiseks	2003	
Elamud	Toetus kortermajade renoveerimiseks	2003	
Elamud	Eluasemevaldkonna arengukava 2008–2013	2008	
Hooned	Hoonete energiatõhususe miinimumnõuded	2007	
Transport	Transpordi arengukava 2007–2013	2007	
Tööstus	Saastetasu põletusseadmete heitmete (s.h CO ₂) eest	2000	

Allikas: MURE

Lisainfo: <http://www.isisrome.com/mure/>

